

Brödrafolken som vill väl - krönika för Östgöta Correspondenten 050423

Inte utan stolthet och med tår i ögonvrån bär jag ett märke med svensk och norsk flagga på kavajslaget. Som en folkligare orden fick jag det av Norges Stockholmsambassadör vid ett seminarium om unionsupplösningen häromveckan.

Både Sverige - om än något mindre engagerat - och Norge firar hundraårsminnet av att Sverige och Norge 1905 utan blodspillan gick skilda vägar. Med detta historiska exempel på fredlig konfliktlösning som merit kan norrmän och svenskar fara ut i världen för att medla fred och förebygga konflikter. Den rivalitet som finns kvar gäller vem som är bäst på att vilja väl.

Men också fredspolitik har sin heroiserande, ideologiska historieskrivning som tillrättalägger verkligheten. Vid det svensk-norska seminariet på Utrikespolitiska Institutet betonade både inledningstalande utrikesministrar och föreläsande fackhistoriker att den lyckliga upplösningen inte förklaras av något unikt fredligt sinnelag hos parterna:

-Att det förelåg en krigsrisk 1905 är en myt. Men visst har denna moraliska myt varit en tillgång för Sverige och Norge senare.

Sanningen är snarare att också Sverige 1905 hade tappat intresset för den då 90-åriga unionen. Med industrialiseringen och den ekonomiska tillväxten andra hälften av 1800-talet hade Sverige slutligt släppt sina säkerhetspolitiska ambitioner. Industrialismen skulle i stället visa på svensk storhet. För detta behövdes inte Norge. (Det här var före oljans tid.) Unionen var också en angelägenhet för kungen, inte för parlament och regering. Kung och kronprins insåg att unionen spelat ut sin roll, samtidigt som kungamakten utmanades av demokratiseringen. Där låg Norge långt före Sverige och på bägge sidor var demokraterna nationalister, inte unionsivrare.

Så blev unionsupplösningen mer en fråga om stil än om innehåll. Och i konsten att finna vägar ur nationella låsningar och prestige finns naturligtvis viktiga lärdomar från sommaren 1905 för dagens medlare.

I den skandinaviska skönhetstävlan om internationell idealitet har Norge varit bäst de senaste 10-15 åren. Mellanöstern, Sudan och Sri Lanka är några exempel. Det har varit litet besvärande för Sverige, inte minst för att vi ofta hävdade att alliansfriheten skulle göra oss särskilt skickade att vara opartisk medlare. Norge är ju medlem av Nato och mycket angeläget om förbindelsen med USA. Men med oljerikedomar och ambitioner att synas har Norge fått en allt högre och självständigare profil genom åren. Sverige gör i stället sina insatser genom en ny union, EU, och på det sättet syns vi inte lika mycket.

I en värld med bara en supermakt är det heller ingen nackdel utan tvärtom en tillgång för en medlare att ha nära relationer till den mest mäktige. Det ger extra kraft bakom förhandlingsbuden att kunna hävda att supermakten är med på noterna. Och samtidigt verkar Norge snarare ha haft lättare att kritisera George W Bush' supermaktspolitik än Sverige. Den som likt den svenska regeringen vill hålla sig väl med NATO-familjen men ändå inte är med på riktigt bråkar mindre med stor pappa än de trygga familjemedlemmarna.

ANDERS MELLBOURN